

Maa- ja metsätalousvaliokunta
HE 192/2011
Lapin liitto

Hallituksen esitys eduskunnalle kalastuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi HE 192/2014

Lapin liitto lausuu yleisinä huomioina seuraavaa:

- Vaelluskalat tulisi käsitellä omana lukunaan. Lohistrategia ja kalatiestrategia antavat perustaa erillisen vaelluskalalain voimaansaattamiselle tulevaisuudessa. Lisäksi vaelluskaloille tulisi asettaa ohjeelliset arvot ja status kuten metsästyslaissa riistaeläimillä.
- Kalastuslupavarojen jakoperuste tulee perustua kalastuspaikkaan. Lapin kalavesiin kohdistuu huomattava Lapin ulkopuolelta tulevien vapaa-ajankalastajien kalastuspaine. Tästä johtuen olisi oikeudenmukaista, että asia huomioitaisiin kalastuksenhoitomaksuvaroja jaettaessa.
- Kalastuksenvalvonnan perusongelma on, että nykyisten kalastusrikkomusten sanktiot ovat riittämättömät, jotta niillä olisi riittävä ohjaava vaikutusta. Maa- ja metsätalousministeriön tulee edesauttaa ja tehdä vastuuministeriöiden kanssa yhteistyötä niin, että kalastusrikkomusten sanktiointi saadaan asianmukaiseksi mahdollisimman pian.
- Kolmen pohjoisen kunnan isojako tulisi saattaa loppuun, ja olisi selvitettävä tilojen kalastusoikeuksien tarkka sijainti ja laajuus, sekä erityisten etuuksien ja valtion kalastusoikeuden keskinäinen suhde veden kestävästä kalastuksesta.
- Taimenen ja harjuksen alamitan laskeminen on ongelmallinen Yli-Kemin vesistöalueella. Velvoitteistutetut kalat eivät täytä esitettyä alamittaa. Alamitan täyttävät kalat eivät pääse toistaiseksi vaellusesteiden eli voimalaitospatojen ohi lisääntymään alueelle. Alueelle tulisi myöntää pienempi alamitta, kunnes kalatiet saadaan toimiviksi.
- Harjuksen pyyntiä ei tulisi sallia kevät aikaan.

Lapin liitto esittää yksityiskohtaisia lisäyksiä ja tarkennuksia pykälittäin seuraavasti

4 § Määritelmät

Lisättäväksi uusi määritelmä: vaelluskalakannalla saman lajin eri kantojen yksilöitä, jotka syönnöstävät sekakantoina ennen kutujokiin palaamistaan.

Peruste: Kalakannan määritelmä kuvaa samanaikaisesti samalla alueella elävien samaan lajiin kuuluvien kalayksilöiden joukkoa. Vaelluskalakannat määräytyvät kuitenkin lisääntymisjokien tai sivujokien perusteella. Vaelluskalakantaa ei määritä niiden elinalue, vaan lisääntymisjoki tai sen sivuhaara. Saman lajin eri kantoja voi esiintyä samanaikaisesti samalla syönnösalueella, jolloin niihin kohdistuva kalastus on sekakantakalastusta. Vaelluskalakannan määrittely tukee mm. 74§ *Istutettavien kalojen merkintä* -toimenpiteitä.

Lisättäväksi uusi määritelmä: vaelluskalavesistöillä sellaista vesialuetta, jota vaelluskalat käyttävät keskeisenä lisääntymisalueenaan, vaellustienään tai syönnösalueenaan sekä valtakunnallisissa kalavarojen käyttö- ja hoitosuunnitelmissa vaelluskalojen kotiuttamisvesistöiksi nimettyjä vesialueita.

Perustelu: määrittely tarvitaan, jotta se kattaisi vaelluskalojen koko elinkierron. Vaelluskaloihin kohdistuvan kalastuksen säätely syönnösalueilla tulee huomioida paremmin. Esimerkiksi sisävesien järvitäimenistä suurin osa pyydetään alamittaisina. Muutos tukee pykälän 65 *Kalastuksen rajoittaminen vaelluskalojen kulun turvaamiseksi* toteutusta myös vaelluskalojen syönnösalueella. Kotiuttamisalueilla säännöksiä tulee soveltaa vasta toteuttamisvaiheessa.

Lisäksi laissa tulisi määritellä **syönnösalue, nousualue, sekä vaellusalue**, koska termejä käytetään jäljempänä lain muissa pykälissä

Muita huomioita määritelmien osalta

Määritelmistä puuttuu useita kalastusmuotoja, **kuten trooli-, nuotta-, ja lippokalastus**. Laissa tulisi määrittää vähintään kaikki sellaiset kalastusmuodot, joiden harjoittamista rajoitetaan tai kielletään kokonaan.

Kotiutusistutuksen määrittämisen lisäksi (mom. 20) tulisi harkita luontaisen lisääntymisen turvaamiseen tähtäävien istutusten, kuten tuki- ja palautusistutukset määrittämisen tarvetta. Lisäksi laissa tulisi eritellä istutukset, joiden ensisijaisena tarkoituksena on ylläpitää kalastettavaa kalakantaa, esim. kompensatioistutukset.

9 § Valtion yksityiset kalastukset

Valtion yksityiset kalastukset pysytetään valtiolla siellä, missä ne vanhastaan ovat olleet ja edelleen ovat valtion hallinnassa. Valtion yksityisten kalastusten käyttämisestä päättää Metsähallitus.

Tarkempia säännöksiä valtion yksityisten kalastusten käytöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella, jolloin on ensi sijassa otettava huomioon 88 §:n 1 momentissa tarkoitettuun ryhmään I kuuluvien kaupallisten kalastajien edut.

- **Muutosesitys:**

Valtion yksityiset kalastukset pysytetään valtiolla siellä, missä ne vanhastaan ovat olleet ja edelleen ovat valtion hallinnassa. Valtion yksityisten kalastusten käyttämisestä päättää Metsähallitus.

Tarkempia säännöksiä valtion yksityisten kalastusten käytöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella, jolloin on ensi sijassa otettava huomioon paikallisen väestön etu. ~~88 §:n 1 momentissa tarkoitettuun ryhmään I kuuluvien kaupallisten kalastajien edut.~~

Lisäksi: Valtion yksityisten kalastuksien olemassa olo ja laajuus ovat eräissä tapauksissa epäselviä oikeudellisesti. Asia tulisi kirjata lain perusteluihin.

Lain perusteisiin tulisi kirjata, että kaikki valtion yksityiset kalastusoikeudet kartoitetaan ja niiden sisältämä kalastusoikeus määritellään yksityiskohtaisesti:

- Lohiregaali-asia tulee erikseen selvittää ja selvityksen perusteella tarvittaessa korjata lainsäädäntöä.
- merialueella olevien valtion yksityisten kalastuksien tarkka sijainti ja sallitut pyydykset,
- missä joissa kalastusoikeuksia on,
- mitä kalalajeja ne koskevat,
- kuinka pitkälle ne ulottuvat jokireittiin ja
- ovatko kalastusoikeudet voimassa myös sivujoissa.

Kaikki valtion yksityiset kalastusoikeudet tulee kartoittaa ensi tilassa. Jotta yksityisten kalastusoikeuden haltijoiden oikeusturva toteutuu ja jotta Metsähallitus voi hallita valtion yksityisiä kalastusoikeuksia, tulee niiden sisältö määritellä yksityiskohtaisesti.

13§ Alueellinen lupa kaupallisen kalastuksen harjoittamiseen

Ennen lain hyväksymistä pykälän perustuslaillisuus tulee tutkia tarkasti.

Lisäksi ennen lain hyväksymistä tulisi määritellä ja saattaa julkisiksi kriteerit, joiden perusteella - vesialue osoitetaan kaupalliseen kalastukseen soveltuvaksi ja -vesialueen kalakantojen tila mahdollistaa niiden hyödyntämisen kaupalliseen kalastukseen.

3 mom. mukaan ELY-keskus voi myöntää kaupallisen kalastuksen harjoittamiseen luvan, vaikka luvanhakija ei ole itse eikä kalatalousalueen avustuksella päässyt kalastusoikeuden haltijoiden kanssa sopimukseen vesialueen käyttämisestä kaupalliseen kalastukseen. Reunaehtona mainitaan mm. ettei lupaa saa myöntää, jos luvan nojalla tapahtuva kalastus heikentäisi kohtuuttomasti kalastusoikeuden haltijan mahdollisuutta hyödyntää kalastusoikeuttaan tai jos siitä aiheutuisi muuta merkittävää haittaa. Pykälän suhde alueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaan jää epäselväksi.

Vesialueen omistajalle ja erityisperusteisen kalastusoikeuden omaavalle tulee varmistaa osallisuus asian valmistelussa ja päätöksenteossa ja sopijapuolten tulee **sopia yhdessä** asian toteutuksesta.

25 § Kalatalousalueen yleiskokous

Kalatalousalueen yleiskokouksen edustuksessa tulisi kattavammin huomioida erityisperusteisten kalastusetuksien omistajat.

Vaelluskalajoissa vesialueiden pinta-alat ovat pieniä. Hallituksen esityksessä esitetty 50 hehtaarin raja on liian suuri. Rajaksi tulisi muuttaa 10 hehtaaria.

Äänivaltaisen edustajan hyväksymiseen tulisi soveltaa kohtuusperiaatetta, kun kysymyksessä on merkittävä kalastuspaikka ja kalastusoikeus kuuluu perustuslaissa turvatun omaisuudensuojan piiriin. Omistajan tai hänen edustajansa tulisi sallia käyttää puhevaltaa ja äänestää omassa asiassa. Esimerkkinä Tornionjoen Matkakoski, jonka vesialue on alle 50 hehtaaria. Koskitilojen kalastuspaine on yleensä huomattava ja vesialueet ovat myös jalokalojen, kuten lohen ja taimenen poikastuotantoalueita.

33 § Alueellinen kalatalouden yhteistyöryhmä

Alueellisessa kalatalouden yhteistyöryhmässä tulee olla vesialueiden omistajien ja erityisperusteisten kalastusetuksien haltijoiden edustus.

34 § Valtakunnalliset kalavarojen hoitosuunnitelmat

Kalavarojen kestävä käytön ja hoidon sekä muiden 1 §:ssä tarkoitettujen tavoitteiden toteutumisen varmistamiseksi laaditaan tarvittaessa valtakunnallisia kalavarojen hoitosuunnitelmia. Hoitosuunnitelman valmistelusta vastaa ja sen vahvistaa maa- ja metsätalousministeriö.

Vahvistetut valtakunnalliset kalavarojen hoitosuunnitelmat on otettava huomioon käyttö- ja hoitosuunnitelmia laadittaessa ja täytäntöön pantaessa sekä järjestettäessä kalastusta yleisillä vesialueilla. Käyttö- ja hoitosuunnitelmilla ei saa vaikeuttaa valtakunnallisten kalavarojen hoitosuunnitelmien toteuttamista.

Muutosesitys: Vahvistetut valtakunnalliset kalavarojen hoitosuunnitelmat on otettava huomioon käyttö- ja hoitosuunnitelmia laadittaessa ja täytäntöön pantaessa sekä järjestettäessä kalastusta yleisillä vesialueilla. Käyttö- ja hoitosuunnitelmilla ~~ei saa vaikeuttaa~~ tulee edistää valtakunnallisten kalavarojen hoitosuunnitelmien toteuttamista.

36§ Käyttö- ja hoitosuunnitelman laatiminen

Pyyntiyksikköjen kalastajakohtaiset enimmäismäärät tulisi määritellä käyttö- ja hoitosuunnitelmissa. Vapaa-ajankalastuksessa sallittua enimmäisverkkomäärää tulisi soveltaa yleis- ja yksityisvesialueilla.

Perustelu: Eri pyydysten kalastustehon arvioiminen riippuu vesistön olosuhteista, kalaston rakenteesta, kalastuspaineesta ja lukuisista muista tekijöistä, joita pystytään arvioimaan parhaiten alueellisissa käyttö- ja hoitosuunnitelmissa.

46 § Kielletyt kalastustavat, pyyntimenetelmät ja kalastusvälineet

5) koukun tahallinen tartuttaminen kalaan ulkopuolelta;

Muutosesitys: *madeharan käyttö, joka tartuttaa kalan pääsääntöisesti leuan alta, tulisi olla sallittua tai poikkeus olisi määriteltävä asetuksessa.*

Lisäesitys: *Kiellettyihin kalastustapoihin tulee sisällyttää ajosiimapyynti. Ajosiima on valikoi-maton pyyntimenetelmä, joka pyytää myös alamittaisia lohia ja taimenia ja on uhka uhanalaisille lohi- ja taimenkannoille.*

45§ Kalastuksen järjestäminen valtion vesialueella

Valtiolle kuuluvalla vesialueella 41 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä huolehtii Metsähallitus. Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa Metsähallituksen tulee vuosittain pyytää lausunto kalastuksen järjestämisestä ja kalastuslupien myöntämisessä noudatettavista periaatteista Metsähallituksesta annetun lain (1378/ 2004) tarkoitetulta neuvottelukunnalta.

Kalastuksen järjestämisestä valtiolle kuuluvalla vesialueella, kalastuslupan myöntämisestä ja lupaan sisällytettävistä ehdoista voidaan säätää tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Muutosesitys: Valtiolle kuuluvalla vesialueella 41 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä huolehtii Metsähallitus. Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa Metsähallituksen tulee vuosittain pyytää lausunto kalastuksen järjestämisestä ja kalastuslupien myöntämisessä noudatettavista periaatteista Metsähallituksesta annetun lain (1378/ 2004) tarkoitetulta alueelliselta neuvottelukunnalta. Lausunnon tulee taata merkittävä ohjausvaikutus ja siitä poikkeaminen tulisi kyseeseen lähinnä tilanteissa, mikäli lausunto olisi ristiriidassa kalastuslain kanssa.

Neuvottelukunnan asema ja toimivaltuudet eivät saa heikentyä suhteessa aiempaan Ylä-Lapin kalastusasioiden yhteistyöryhmän toimivaltuuksiin.

Kalastuksen järjestämisestä valtiolle kuuluvalla vesialueella, kalastuslupan myöntämisestä ja lupaan sisällytettävistä ehdoista voidaan säätää tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, jolloin paikallisen väestön etu on ensi sijassa otettava huomioon.

49 § Kaupalliseen kalastukseen tarkoitetut pyydykset

Lisäesitys: Isorysä tulisi määritellä tarkemmin, jotta vapaa-ajan- ja kotitarvekalastajien käyttämät pienrysät olisivat jatkossakin sallittuja pyyntimenetelmiä. Isorysäksi tulisi lukea rysät, joiden korkeus olisi yli 300 cm.

Perustelu: Esitetty lakimuutos estäisi nahkiaisen rysäpyynnin, kieltäisi perinteiset matalat koti-tarvekalastukseen tarkoitetut rantarysät ja tekisi hoitokalastuksesta kaikissa tapauksissa luvan-varaista. Ilman tehokasta hoitokalastusta on vaarana, että kalasto kääpiöityy ja ns. roskakalat valtaavat vesistöt. Lisäksi rysä on ainoa pyyntimenetelmä, josta ei-toivottu saalis voidaan vapa-uttaa elävänä takaisin veteen.

Muutosesitys: Ajosiiman käyttöä ei tule sallia.

Perustelu: Ajosiima on valikoimaton pyyntimenetelmä, joka pyytää myös alamittaisia lohia ja taimenia ja on uhka uhanalaisille lohi- ja taimenkannoille.

Lisäesitys: Lopulliset ja tarkat verkkomäärät ja pituudet tulisi voida määrittellä kalastusalueit-tain huomioiden alueiden erilaisuus, sekä vesialueiden omistajien oikeuksien toteutuminen. Lähtökohtana voitaisiin pitää esitettyä 240 metrin rajaa, mutta lakiin tulisi kirjata, että kalatalo-usalueet voisivat rajoitetusti määrittellä millaiset verkkomäärät ja pituudet alueillaan sallitaan.

53 § Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivalta rajoittaa kalastusta

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut rajoitukset voidaan määrätä kymmeneksi vuodeksi kerrallaan. Rajoi-tukset voidaan asettaa erilaisina eri kaupallisten kalastajien ryhmiin kuuluville kalastajille.

Muutosesitys: Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut rajoitukset voidaan määrätä kymmeneksi enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

Lisäesitys: Kalastuksen rajoitus tai kieltö tulee tapahtua hallintolain mukaan kuulemalla vesi-alueiden omistajia sekä erityisperusteisten kalastusetuksien haltijoita. Rajoituksista tulee sopia yhteisesti. Viranomaispäätöksistä tulee olla normaali valitusmahdollisuus.

65 § Kalastuksen rajoittaminen vaelluskalojen kulun turvaamiseksi

Valtioneuvoston asetuksella voidaan vaelluskalavesistössä rajoittaa otettavan saaliin ja käytettävien pyydys-ten enimmäismäärää sekä kalastamista sellaisella alueella, pyydyksellä, kalastustavalla tai sellaisena ajan-kohtana, että vaelluskalojen kulku tai luontainen elinkierto olennaisesti häiriintyy.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa teknisluonteisia säännöksiä pyydysten rakentees-ta ja käyttötavasta sekä yksityiskohtaisia säännöksiä pyydysten käyttöajasta ja pyydys- sekä saalismäärästä, jos se vaelluskalan kulun tai luontaisen elinkierron häiriintymisen estämiseksi alueella on tarpeen.

Muutosesitys: Valtioneuvoston asetuksella voidaan vaelluskalavesistössä, mukaan luettuna syönnösalueet, rajoittaa otettavan saaliin ja käytettävien pyydysten enimmäismäärää sekä kalastamista sellaisella alueella, pyydyksellä, kalastustavalla tai sellaisena ajankohtana, että vaelluskalojen kulku tai luontainen elinkierto olennaisesti häiriintyy

67 § Kalaväylä

Vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 4 kohdan tarkoittamassa joessa ja vesilain 1 luvun 6 §:n 1 momentin tarkoittamassa salmessa tai kapeikossa on pidettävä kalaväylä auki kalan kulkua varten.

Kalaväylä on kolmannes keskivedenkorkeuden mukaisesta joen, salmen tai kapeikon leveydestä sen syvimmällä kohdalla.

Missä joki yhtyy mereen tai järveen kalaväylä on kolmannes keskivedenkorkeuden mukaisesta kysymyksessä olevan vesialueen leveydestä sen syvimmällä kohdalla ja ulottuu niin kauaksi selkäveteen, että kalan kulku on turvattu.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi kuitenkin kalastusoikeuden haltijan tai kalatalousalueen hakemuksesta taikka omasta aloitteestaan määrätä kalaväylän leveyden tai sijainnin enintään kymmenen vuoden määräajaksi toisin, jos se kalan kulun turvaamiseksi on välttämätöntä.

Muutosesitys: Kalaväylä tulisi määritellä aliveden korkeuden mukaan, kuten rajajokisopimuksessa on päätetty. Kalaväylä tulisi määritellä myös sivujoen yhtymäkohdan alapuolelle.

70 § Kalastaminen purossa

Kiinteiden ja seisovien pyydysten käyttäminen vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetussa purossa on kielletty lukuun ottamatta katiskaa sekä rapu- ja nahkiaismertaa .

Muutos: Kiinteiden ja seisovien pyydysten käyttäminen vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetussa purossa on kielletty lukuun ottamatta ~~katiskaa~~ sekä rapu- ja nahkiaismertaa.

Perustelu: Nykyaikaisella katiskalla kalan kulku voidaan estää kokonaan.

83 § Maksuvarojen jakaminen

Jos vesialueen omistajalle jaossa tuleva määrä olisi enintään 50 euroa, varoja ei jaeta omistajalle, vaan ne jäävät asianomaiselle kalatalous-alueelle käytettäväksi kalakantojen hoitoon.

Muutosesitys: Jos vesialueen omistajalle jaossa tuleva määrä olisi enintään ~~50~~ 30 euroa, varoja ei jaeta omistajalle, vaan ne jäävät asianomaiselle kalatalous-alueelle käytettäväksi kalakantojen hoitoon.

90 § Saaliiden ilmoittamisvelvollisuus

Jotta saataisiin tarkempaa tietoa vaelluskalakantojen tilasta ja pyyntimääristä, saaliin ilmoittamisvelvollisuus tulisi ulottaa myös vapaa-ajankalastajien ja kotitarvekalastajien vaelluskalasaaliisiin. Erityisesti ns. trolaus-kalastus tulisi laskea ilmoitusvelvollisuuden piiriin ja saalis tulisi laskea jokaisen maan kalastuskiintiöihin mukaan.

91 § Saaliin ensimyynti

Muut kuin kaupalliset kalastajat eivät saa harjoittaa sisävesiltä kalastamansa tai lukuunsa kalastetun saaliin ensimyyntiä lukuun ottamatta suoraan lopulliselle kuluttajalle satunnaisesti myytävää vähäistä kala- tai rapuerää.

Lisäyksesitys: Saaliin myynti tulee sallia hoitokalastuksessa ja kalastuskilpailuissa saadulle saaliille. Lisäksi matkailutoiminnassa saatu saalis myydään usein yrittäjälle, joka jalostaa saadun saaliin ravintola-asiakkaiden ateriaksi. Tämä tulee mahdollistaa jatkossakin.

Lisäyksesitys: Lakiin tulisi lisätä kaupallisessa pyynnissä kalastettujen lohien merkintäpakko. Vain merkittyjä lohia saa myydä.

122 § Erityisperusteisen kalastusetuuden haltijan osallistuminen osakaskunnan kokoukseen

Osakaskunnan kokouksessa erityisperusteisen kalastusetuuden haltijalla on kalastukseen liittyvistä asioista päätettäessä osakaskunnan osakkaiden ohella äänioikeus siten, että kullakin äänestykseen osaa ottavalla on omistamansa kiinteistön pyydysyksikkömäärää vastaava äänioikeus. Muutoin äänioikeudesta kalastukseen liittyvistä asioista päätettäessä on voimassa, mitä yhteisalueissa säädetään.

Muutosesitys: Osakaskunnan kokouksessa erityisperusteisen kalastusetuuden haltijalla on kalastukseen liittyvistä asioista päätettäessä osakaskunnan osakkaiden ohella äänioikeus siten, että kullakin äänestykseen osaa ottavalla on omistamansa kiinteistön pyydysyksikkömäärää vastaava äänioikeus. ~~Muutoin äänioikeudesta kalastukseen liittyvistä asioista päätettäessä on voimassa, mitä yhteisalueissa säädetään.~~ Jos erityisen kalastusetuuden osakaskunta on järjestäytynyt, sen osakkaiden puhevaltaa ja äänioikeutta yhteisen vesialueen osakaskunnan kokouksessa käyttää hoitokunta osakkaiden yhteenlasketun äänimäärän ja pääluvun mukaisesti. Järjestäytymättömän erityisen kalastusetuuden osakaskunta voi kokouksessaan valita asiamiehen edustamaan osakkaitaan yhteisen vesialueen osakkaiden kokoukseen. Tällaisen asiamiehen sovelletaan, mitä edellä hoitokunnasta on määrätty.

Kunnioittavasti,

Markus Lohi
Lapin liiton hallituksen puheenjohtaja

Mika Riipi
Maakuntajohtaja

